

ФАКТОРИ ПРИВАБЛИВОСТІ - НЕ ПРИВАБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЇ СЛІДЧОГО НА ЕТАПІ ПРОФЕСІЙНОЇ АДАПТАЦІЇ: ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ

Нежута А.В. – старший викладач кафедри
соціології та психології факультету №6
Харківського національного університету
внутрішніх справ

В роботі представлені результати емпіричного дослідження факторів привабливості-не привабливості професії слідчого на етапі професійної адаптації. Зроблено гендерний аналіз ставлення слідчих до своєї професії. Показано, що у слідчих-чоловіків і жінок в цілому є загальна орієнтація як на позитивні, так і негативні фактори ставлення до своєї професії.

Ключові слова: фактор «привабливість професії», гендер, професійна адаптація, ставлення до професії, слідчі.

В работе представлены результаты эмпирического исследования факторов привлекательности - не привлекательности профессии следователя на этапе профессиональной адаптации. Сделан гендерный анализ отношения следователей к своей профессии. Показано, что у следователей-мужчин и женщин в целом общая ориентация как на положительные, так и отрицательные факторы отношения к своей профессии.

Ключевые слова: фактор «привлекательность профессии», гендер, профессиональная адаптация, отношение к профессии, следователи.

The paper presents the results of empirical research attractiveness factors, not the attractiveness of the profession under professional investigator adaptation. Made gender analysis investigative attitude to their profession. It is shown that in pre-men

and women in general have a general focus on the positive and negative factors of attitude towards their profession.

Key words: factor "attractiveness of the profession", gender, professional adaptation, attitude to the profession investigators.

Фактор «привабливість професії» відноситься до категорії «ставлення». Згідно з провідним науковцем, засновником «теорії відношень» В.М.Мясищевим, відношення – це цілісна система індивідуальних, вибіркового, свідомих зв'язків особистості з різними сторонами об'єктивної дійсності, що включає три взаємопов'язаних компоненти: - ставлення людини до інших людей або їх груп; - ставлення до себе; - ставлення до предметів зовнішнього світу [5].

Для вивчення факторів привабливості-не привабливості професії ми використали методику В.О.Ядова у модифікації Н.Кузьміної та А.Реана [1].

У дослідженні взяли участь 67 слідчих районних відділів поліції м. Харкова зі стажем роботи від 1 до 3 років, вік яких знаходився в межах 22-27 років, з них 37 жінок і 30 чоловіків. Ці досліджувані знаходилися на такому важливому етапі професійного становлення особистості як етап професійної адаптації, який, згідно з даними провідних вітчизняних науковців, має часові межі до трьох років служби [2; 3; 4; 6].

В таблиці 1 наведено результати дослідження показників привабливості професії для працівників слідчих підрозділів.

Переважає більшість жінок-слідчих (70,3%) вказує на важливість їх професії в суспільстві як на найбільш привабливий фактор. Те, що професія пов'язана з роботою з людьми, вибрали в якості привабливого 67,6% жінок, які працюють в слідстві. Третє місце за частотою вибору займають фактори, що відбивають відповідність праці слідчого здібностям і характеру досліджуваних жінок (по 51,4% кожний). І 40,5% (четверте місце) вказали на можливість самовдосконалення як на фактор, який є привабливим стосовно професії правоохоронця взагалі, й слідчого – зокрема.

В групі чоловіків-слідчих перше місце за частотою вибору зайняв фактор «робота з людьми», який обрали в якості привабливого 56,7% досліджуваних цієї групи.

Таблиця 1

Показники привабливості професії для слідчих (%)

Фактори привабливості професії	Жінки слідчі (n=37)	Чоловіки слідчі (n=30)	φ	p
Професія важлива в суспільстві	70,3	43,3	2,24	0,05
Робота з людьми	67,6	56,7	0,92	—
Робота потребує творчості	24,3	43,3	1,65	0,05
Робота не викликає втоми	0	3,3	1,50	—
Велика заробітна плата	0	0	0	—
Можливість самовдосконалення	40,5	43,3	0,23	—
Робота відповідає моїм здібностям	51,4	40,0	0,93	—
Робота відповідає моему характеру	51,4	33,3	1,49	—
Невеликий робочий день	2,7	0	1,34	—
Відсутність частого контакту з людьми	5,4	0	1,91	—
Можливість досягнення соціального визнання та поваги	40,5	26,7	1,20	—

На те, що робота потребує творчості, є важливою у суспільстві та дає можливості для самовдосконалення вказали по 43,3% за кожним з перерахованих факторів. Відповідність професії здібностям і характеру вибрали в якості привабливого 40,0% і 33,3% чоловіків відповідно.

Порівняльний аналіз факторів привабливості професії показав, що жінки вірогідно частіше вказують на важливість професії в суспільстві (70,3% і 43,3%;

$p \leq 0,05$), а вірогідна більшість чоловіків обирає фактор, що відбиває творчій характер праці (24,3% і 43,3%; $p \leq 0,05$). За іншими факторами привабливості статистично значущих відмінностей між досліджуваними групами не виявлено.

Щодо факторів не привабливості (табл. 2), то 100% жінок-слідчих вказали на те, що робота викликає перевтому; 73,0% жінок відмітили наявність великого робочого дня; 59,5% звернули увагу на нестачу умов для творчості та 43,2% сказали, що робота мало оцінюється у суспільстві.

Таблиця 2

Показники не привабливості професії для слідчих (%)

Фактори не привабливості професії	Жінки слідчі (n=37)	Чоловіки слідчі (n=30)	ϕ	p
Мало оцінюється важливість праці	43,2	50,0	0,55	–
Невміння працювати з людьми	0	0	0	–
Не має умов для творчості	59,5	16,7	3,75	0,001
Робота викликає перевтому	100	63,3	5,30	0,001
Невелика заробітна плата	13,5	93,3	7,60	0,001
Неможливість самовдосконалення	0	13,3	3,04	-
Робота не відповідає моїм здібностям	0	13,3	3,04	-
Робота не відповідає моему характеру	2,7	6,7	0,78	–
Великий робочий день	73,0	66,7	0,56	–
Частий контакт з людьми	5,4	6,7	0,22	–
Неможливість досягти соціального визнання та поваги	8,1	13,3	0,69	–

Серед чоловіків-слідчих фактори не привабливості розподілилися наступним чином. Перше місце зайняв фактор невеликої заробітної плати (93,3%), далі по зменшенню частот йдуть фактори великого робочого дня

(66,7%) та професійної переваги (63,3%), на четвертому місці по непривабливості в групі чоловіків-слідчих знаходиться фактор недостатньої оцінки важливості професії в суспільстві (50,0%). При проведенні порівняльного аналізу було встановлено, що жінки вірогідно частіше обирають в якості непривабливих, фактори переваги (100% і 63,3%; $p \leq 0,001$) і відсутності умов для творчості (59,5% і 16,7%; $p \leq 0,001$), а чоловіки – фактор невеликої заробітної плати (13,5% і 93,3%; $p \leq 0,001$). На неможливість самовдосконалення та на невідповідність праці здібностям вказали по 13,3% чоловіків, чого не можна сказати про жінок, які ці чинники не виділили зовсім в якості непривабливих (0%). Зробити висновок, чи вірогідні відмінності за цими факторами є досить складно, бо порівняння з нулем сильно завищує результати.

В цілому результати дослідження показали, що у слідчих, як чоловіків, так і жінок виражена загальна орієнтація на важливість професії в суспільстві, роботу з людьми, відповідність професії їх здібностям, характеру, можливість самовдосконалення і досягнення соціального визнання та поваги. В якості не привабливих факторів відзначаються невелика заробітна плата, наявність переваги, недостатня оцінка важливості праці в суспільстві, великий робочий день. Це свідчить про те, що чоловіки та жінки знаходяться на одному етапі професійного становлення і тому процес професійної адаптації у них пов'язаний з приблизно однаковими труднощами виконання професійних обов'язків.

Список літератури

1. Бордовская Н.В. Педагогика. Учебник для вузов / Н.В.Бордовская, А.А.Реан. - СПб: Питер, 2000. - 304с.
2. Гордієнко В. І. Розвиток особистості в процесі професіоналізації: професіогенез особистості / В.І.Гордієнко // Психологія праці та професійної підготовки особистості: Навч. посіб. / За ред. П. С. Перепелиці, В. В. Рибалки. - Хмельницький: ТУП, 2001. - С. 48-67.
3. Деркач А.А. Психология развития профессионала / А.А.Деркач, В. Г. Зазыкин, А. К. Маркова. - М. : РАГС, 2000. - 125 с.

4. Малхазов О. Р. Психологія праці: Навч. посіб. / О.Р.Малхазов. - К.: Центр учбової літератури, 2010. - 208 с.
5. Мясищев В.Н. Психология отношений. Избр. психол. тр. / В.Н.Мясищев // Под ред. А.А. Бодалева. – М.: Ин-т практ. психол.; Воронеж: МОДЭК, 1998. – 368с.
6. Поваренков Ю. П. Профессиональное становление личности : дис...д-ра психол. наук : 19.00.07 / Поваренков Юрий Павлович. - ЯрГУ. Ярославль, 1999. - 359 с.